

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในระยะ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic changes) อย่างเห็นได้ชัด โดยอาจแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ

ประเทศไทยมีผลผลิตในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกปีอย่างสม่ำเสมอ และรายได้ต่อหัวของคนไทยก็เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน จะเห็นได้ว่าโครงสร้างการผลิตได้เปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม

2. ด้านโครงสร้างสังคม

เนื่องจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ได้ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวชนบทเข้าสู่ในเมือง เพื่อมาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้ประเทศไทยเติบโตเป็นชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น และมีประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านโครงสร้างอายุของประชากร

จากความสำเร็จในการวางแผนครอบครัว จึงทำให้โครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ มีประชากรวัยเด็กลดลง ประชากรวัยแรงงานและผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาโภชนาการที่แตกต่างไปจากในอดีต

4. ด้านโครงสร้างครอบครัว

การที่ประเทศไทยมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป คือ เปลี่ยนจากครอบครัวขยายในสังคมชนบทแบบเกษตรมาเป็นครอบครัวเดี่ยวในเมือง

5. ด้านการกระจายรายได้

รายได้ของคนจนและคนรวยแตกต่างกันเพิ่มมากขึ้น และคนในเมืองจะมีรายได้สูงกว่าคนในชนบท

6. ด้านวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี

เนื่องจากความเจริญของเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันจึงมีการใช้แรงงานน้อยลงและหันมาพึ่งเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น มีผลิตภัณฑ์อาหารในรูปแบบแปลกใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเมืองอย่างมากต่อภาวะโภชนาการของประชาชน

7. ด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมและสังคม

วิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน เช่น คนในเมืองมีชีวิตที่เร่งรีบแข่งกับเวลา ชอบความสะดวกสบาย นิยมซื้ออาหารปรุงสำเร็จ บริโภคอาหาร Fast food และ Junk food สิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อภาวะโภชนาการของประชาชนในเวลาต่อมา

การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่กล่าวมานี้ มีผลกระทบต่อโดยตรงต่อระบบอาหารและภาวะโภชนาการของประเทศใน 3 ด้าน คือ ด้านการผลิตอาหาร ด้านการกระจายอาหาร และด้านการบริโภคอาหาร

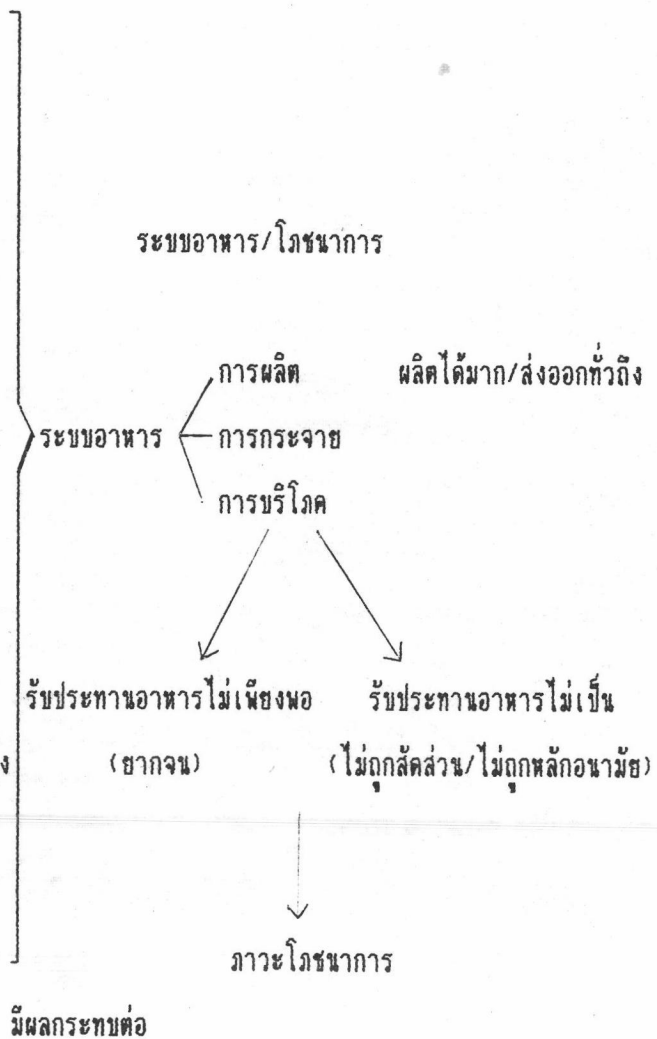
การผลิตอาหารในปัจจุบันเป็นการผลิตเพื่อขายมากกว่าบริโภค โดยเน้นการผลิตเพื่อส่งออก และมองข้ามความสำคัญของการผลิตเพื่อโภชนาการไป อีกทั้งคุณภาพของอาหารที่ผ่านการแปรรูปบางชนิดยังไม่ได้มาตรฐานและส่วนมากมีราคาแพง สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ผลิตขาดความตระหนักในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม

ในเรื่องการกระจายอาหาร ยังไม่มีการกระจายอาหารที่มีคุณภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการ จึงเกิดการขาดแคลนอาหารบางอย่างในบางท้องที่ อีกทั้งขาดความรู้เรื่องการขนส่งและการเก็บรักษาจากผู้ผลิตถึงผู้บริโภค รวมถึงการที่ระบบตลาดไม่เอื้ออำนวยต่อการกระจายอาหาร

ผลกระทบต่อการใช้บริโภคของประชาชน คือ ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร หรือมีบริโภคนิสัยที่ไม่เหมาะสม เนื่องมาจากการรับประทานอาหารไม่เพียงพอและการรับประทานอาหารไม่เป็นการรับประทานอาหารไม่เพียงพอเป็นเพราะความยากจน ส่วนการรับประทานอาหารไม่เป็นการ หมายถึง การรับประทานอาหารไม่ถูกสัดส่วน ไม่ครบ 5 หมู่ ไม่สะอาด และไม่ถูกหลักอนามัย ทำให้เกิดปัญหาภาวะโภชนาการได้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นกับทั้งกลุ่มคนยากจนและกลุ่มคนรวย

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ/สังคม

1. ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ
เกษตร -- อุตสาหกรรม/การพาณิชย์
2. ด้านโครงสร้างสังคม
ชนบท -- เมือง
3. ด้านโครงสร้างอายุประชากร
เด็กลดลง -- หนุ่มสาว/ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
4. ด้านโครงสร้างครอบครัว
ครอบครัวขยาย -- ครอบครัวเดี่ยว
5. ด้านการกระจายรายได้
คนจน/คนรวยแตกต่างกันมากขึ้น
6. ด้านวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี
การผลิตใช้แรงงานมาก -- ใช้เทคโนโลยีสูง
7. ด้านวัฒนธรรม/ค่านิยม
วิถีชีวิต/ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ/สังคม และผลกระทบต่อระบบอาหารโภชนาการ

ภาวะโภชนาการของประเทศในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้ (วิสุทธิ กาญจนสุข, การประชุมเชิงปฏิบัติการอาหารและโภชนาการในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7, 2533)

1. โรคขาดสารอาหารที่ยังเป็นปัญหาสำคัญ ได้แก่
 - โรคขาดโปรตีนและพลังงาน
 - โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก
 - โรคขาดธาตุไอโอดีน
2. โรคขาดสารอาหารที่เป็นปัญหาสำคัญรองลงมา และอาจมีแนวโน้มสูงขึ้นหากไม่ได้รับการป้องกัน ได้แก่
 - โรคเหน็บชา
 - โรคขาดวิตามินเอ
 - โรคขาดวิตามินบีสอง
 - โรคนี้่วในระบบทางเดินปัสสาวะ
3. ภาวะโภชนาการเกินและโรคที่เกี่ยวข้องที่พบมากขึ้น ได้แก่ โรคอ้วน ไขมันสูงในเลือด โรคหัวใจขาดเลือด โรคไตข้อ (เก๊าท์) เบาหวาน และมะเร็ง เป็นต้น

ภาวะโภชนาการเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข ทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เพราะหากคนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศมีภาวะโภชนาการบกพร่องแล้ว การพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ก็คงเป็นเรื่องยาก

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันปัญหาทพโภชนาการยังคงพบอยู่ทั่วไปในประเทศและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคตหากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ซึ่งแนวโน้มของปัญหา

แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันโภชนาการ และกระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย, กองโภชนาการ, 2533)

1. ในเขตชนบท

1.1 แบ่งตามกลุ่มอายุ

- อายุ 0-5 ปี โรคขาดโปรตีนและพลังงาน จะมีแนวโน้มสูงขึ้น ถ้าไม่ได้เน้นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของแม่และเด็ก
- อายุ 5-15 ปี โรคขาดโปรตีนและพลังงาน โรคขาดสารไอโอดีน โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และโรคขาดสารอาหารอื่น ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น ถ้าปัญหาปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไข
- อายุ 15-60 ปี เริ่มมีปัญหาการบริโภคอาหารไม่สมดุลย์ ก่อให้เกิดปัญหาโภชนาการทั้งขาดและเกินเพิ่มขึ้น
- ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีปัญหาสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ และถ้าขาดการดูแลอย่างเหมาะสมจะมีปัญหาทางโภชนาการเพิ่มขึ้น

1.2 แบ่งตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่มผู้ใช้แรงงานในชนบท ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรจะมีปัญหาสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มไร่นาและกลุ่มที่ใช้แรงงานนอกระบบ นอกจากนี้จะเกิดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

2. ในเขตเมือง

2.1 แบ่งตามกลุ่มอายุ

- อายุ 0-5 ปี โรคขาดโปรตีนและพลังงานทุกระดับจะเป็น

ปัญหา โดยเฉพาะในชุมชนแออัด

- อายุ 5-15 ปี โรคขาดโปรตีนและพลังงานจะรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้อพยพ และกลุ่มผู้ใช้แรงงานเคลื่อนย้ายจากชนบท และปัญหาโภชนาการเกินเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นในบางกลุ่ม
- อายุ 15-60 ปี ในชุมชนแออัด โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีฐานะยากจนจะพบปัญหาโรคขาดสารอาหาร ในขณะที่ปัญหาโภชนาการเกินจะพบในกลุ่มผู้มีฐานะดี
- ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น จะพบปัญหาโภชนาการทั้งขาดและเกิน

2.2 แบ่งตามกลุ่มอาชีพ

ผู้ใช้แรงงานทั้งในและนอกระบบจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะมีปัญหาโรคขาดสารอาหารตามมา โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบ

จะเห็นได้ว่าปัญหาโภชนาการยังพบกระจายตามกลุ่มอายุ อาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งในเขตเมืองและชนบท นอกจากนี้ทุกกลุ่มที่กล่าวมาแล้วจะมีแนวโน้มการบริโภคอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ และอาหารที่ปนเปื้อนจากสารพิษต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ภาวะโภชนาการของประชาชนมีปัญหามากยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยมหิดล และกระทรวงสาธารณสุข, 2533)

สำหรับการแก้ไขปัญหาโภชนาการของประเทศไทยนั้น ได้มีการบรรจุแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (2530-2534) เป็นครั้งแรก แผนพัฒนาอาหารและโภชนาการแห่งชาติฉบับนี้ ได้นำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานต่อมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 ความสำเร็จในการแก้ปัญหาโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดปัญหาของโรคขาดโปรตีนและพลังงานในเด็กวัยเรียนได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีปัญหาการขาดสารอาหารที่ยังหลงเหลืออยู่ควบคู่ไปกับภาวะโภชนาการเกินและความเป็นพิษจากการบริโภค ซึ่งต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ในแผนอาหารและโภชนาการฉบับที่ 7 (2535-2539) คือ "พัฒนาให้เด็กไทยมีการเจริญเติบโตและการพัฒนาการเต็มศักยภาพและในผู้ใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นสุข"

สังเกตได้ว่า กลยุทธ์ที่ได้กำหนดในแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติที่ผ่านมา มีลักษณะกว้าง ๆ เพื่อครอบคลุมวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามนโยบายที่วางไว้ และเป็นกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขภาวะบกพร่องโภชนาการในด้านขาด (under nutrition) เพียงอย่างเดียว ส่วนด้านเกิน (over nutrition) นั้น ได้เริ่มให้ความสำคัญกับสภาพปัญหาเมื่อไม่นานมานี้ โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น คณะอนุกรรมการจัดทำแผนโภชนาการได้จัดทำแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ให้มีลักษณะครอบคลุมครบวงจร ตั้งแต่การผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ การส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภค การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและโภชนาการ การปรับปรุงภาวะโภชนาการของประชาชน การพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า การวิจัยและการฝึกอบรม การประสานงานติดตามผลและประเมินผล

แผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้บริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการเพียงพอกับความต้องการ ทำให้มีการเจริญเติบโตและการพัฒนาการเต็มศักยภาพ และให้ผู้ใหญ่ได้บริโภคอาหารที่เหมาะสมกับวัยทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นสุข

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. มุ่งพัฒนาการผลิตอาหารเพื่อโภชนาการและกระจายอาหาร เพื่อคนไทยได้รับอาหารพอเพียงกับความต้องการของร่างกาย
2. มุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกวัยมีโภชนาการที่ดี มีพฤติกรรมการกินที่เหมาะสม และได้บริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ปลอดภัย และคุ้มกับราคา
3. มุ่งแก้ไขและป้องกันโรคขาดสารอาหารที่สำคัญ คือ โรคขาดโปรตีน และพลังงานโรคขาดสารไอโอดีน โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และป้องกันภาวะโภชนาการเกิน
4. เพื่อเฝ้าระวังและติดตามทางโภชนาการในกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดภาวะทุพโภชนาการ

ในด้านมาตรการหรือกลยุทธ์นั้น ได้มีการกำหนดมาตรการหรือกลยุทธ์ในแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและชุมชนอย่างเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการถนอมอาหาร ทั้งในระดับครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมขนาดเล็กในระดับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการผลิตและการกระจายอาหารในระบบตลาดให้กระจายไปสู่ระดับหมู่บ้าน
2. สนับสนุนให้บริโภคอาหารหลักในท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง รวมทั้งคงไว้ซึ่งอาหารที่มีอยู่ในธรรมชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาโภชนาการในชุมชนสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส หรือมีปัญหาโภชนาการ
3. ส่งเสริมการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีการเจริญเติบโต สูงใหญ่ สมวัย และมีสมรรถภาพในการทำงานสูงยิ่งขึ้น
4. พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการให้ความรู้ด้านอาหารและ

โภชนาการทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามแนวทางการบริโภคอาหารอย่างถูกต้อง

5. ปรับปรุงพฤติกรรมด้านสุขาภิบาลอาหารและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันการเกิดโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและภาวะโภชนาการของประชาชน

6. เพิ่มประสิทธิภาพของการให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านอาหาร รวมทั้งให้มีมาตรการในการควบคุมคุณภาพของอาหารที่ผลิตขาย และระบุคุณค่าทางโภชนาการในฉลากอาหารเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์

7. เร่งรัดให้มีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการเสริมสารอาหารบางประเภทเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาทางโภชนาการ

8. ให้มีการเฝ้าระวังและติดตามทางโภชนาการในประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่ ทั้งในเขตชนบท ชาวเขา เขตเมืองและทุกเขตอุตสาหกรรม

9. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านอาหารและโภชนาการทุกระดับ เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการแก้ไขปัญหาทางอาหารและโภชนาการ

10. เร่งรัดพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านอาหารและโภชนาการในทุกระดับ

11. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา

12. เร่งรัดปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตาม ควบคุมกำกับ และประเมินแผนงานให้สอดคล้องกับแนวนโยบายแผนอาหารและโภชนาการตามแผนพัฒนาฉบับที่ 7

13. พัฒนาบุคลากรและองค์กรให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน การควบคุมดูแลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากกลยุทธ์ที่กำหนดในแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 จะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการให้

ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ และปฏิบัติตามแนวทางการบริโภคอย่างถูกต้อง ซึ่งในการที่ประชาชนจะมีพฤติกรรม การบริโภคที่เหมาะสมนั้น ต้องมีการเตรียมพร้อมทางความรู้และความเข้าใจเพื่อให้เกิดการยอมรับ มีการให้ข่าวสารแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง สื่อมวลชนจึงเข้ามามี บทบาทสำคัญเพราะสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการรายงานข่าว หรือแจ้งข่าวสารแก่สมาชิก ในสังคม อีกทั้งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดเห็นใหม่ ๆ สู่ความเปลี่ยนแปลงใน สังคมด้วย

ในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์นับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญมาก เพราะ หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญต่อสังคมในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูลและให้ความกระจ่าง แก่สาธารณชนด้วยการรายงานและอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก อีกทั้งมีหน้าที่หลักสำคัญ ในการให้ข้อคิดเห็น ความบันเทิง การโฆษณา และเป็นผู้คอยจ้องดูการปฏิบัติงาน ของรัฐบาล และสถาบันอื่น ๆ แทนประชาชน ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์จะ ทำหน้าที่กระจายข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะเป็นการสนับสนุนและส่งเสริม ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปสู่สาธารณชนด้วย (ดร.ณี หิรัญรักษ์, 2530)

ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของ หนังสือพิมพ์รายวันไทย จึงเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ซึ่งจัดว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งว่ามี บทบาทอย่างไรในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ ในอันที่จะเป็นประโยชน์และ สอดคล้องกับแนวนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ ในแผน พัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผน พัฒนาทางด้านโภชนาการโดยใช้สื่อหนังสือพิมพ์ หรืออาจนำไปปรับปรุงคุณภาพของ หนังสือพิมพ์รายวันไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง และช่วยในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย
2. เพื่อทราบปริมาณและรูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันไทย
3. เพื่อทราบถึงบทบาทในลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์รายวันไทยในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ
4. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชาชนนิยม

ปัญหาการวิจัย

1. มีเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการประเภทใดบ้างในหนังสือพิมพ์รายวันไทย
2. เนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการในหนังสือพิมพ์รายวันไทยมีปริมาณมากน้อยเพียงใด
3. รูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการในหนังสือพิมพ์รายวันไทยเป็นอย่างไร
4. บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการเป็นอย่างไร
5. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชาชนนิยมมีปริมาณการเสนอเนื้อหาแตกต่างกันอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้จำกัดขอบเขตของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ใช้ในการวิเคราะห์มีจำนวน 4 ชื่อฉบับ คือ หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ (Quality Newspaper) และหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม (Popular Newspaper)
2. หนังสือพิมพ์รายวันที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสือพิมพ์รายวันที่ออกวางจำหน่ายระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2536 รวมระยะเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นช่วง 1 ปีแรกของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ซึ่งได้มีการบรรจุแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติลงในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ด้วย

นิยามศัพท์

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หมายถึง การแยกแยะ แจกแจงเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวันไทย โดยการแยกประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ วัดปริมาณความถี่และเนื้อหาในการนำเสนอ แยกประเภทของรูปแบบในการนำเสนอ แยกบทบาทในการนำเสนอ เปรียบเทียบปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการของหนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม และสามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ

หนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ไม่เย็บปก มีชื่อจำหน่าย มีลักษณะเป็นกระดาษใหญ่ มีจำนวนหลายแผ่นพับได้ ออกจำหน่ายเป็นรายวันติดต่อกันไป และลงพิมพ์ข่าวเป็นสำคัญ

ประเภทของเนื้อหา หมายถึง ประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการที่แบ่งออกตามแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) โดยจะแบ่งประเภทของเนื้อหาออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การผลิตและการกระจายอาหารเพื่อโภชนาการ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง การป้องกันการเสื่อมคุณภาพของอาหาร การถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร การเสริมคุณค่าอาหารเพื่อบริโภค การกระจายอาหารให้ทั่วถึงและสม่ำเสมอในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุน สหกรณ์หรือธนาคารอาหาร ฯลฯ รวมถึงการพัฒนาระบบและกลไกการตลาดให้เอื้ออำนวยต่อการกระจายอาหารให้ทั่วถึงในกลุ่มที่มีปัญหาโภชนาการ

2. การส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคเพื่อโภชนาการและการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและโภชนาการ หมายถึง เนื้อหาที่มุ่งให้ความรู้ทางด้านโภชนาการแก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้องและปลอดภัยตามแนวทางการบริโภคอาหาร และมีความรู้ในการเลือกซื้ออาหารได้อย่างถูกต้อง รวมถึงเนื้อหาที่เน้นให้ชมรมหรือองค์กรเอกชนมีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภค

3. ความรู้เรื่องภาวะโภชนาการ หมายถึง เนื้อหาที่มุ่งให้ความรู้เรื่องภาวะโภชนาการ ซึ่งแบ่งออกเป็นภาวะโภชนาการมาตรฐาน ภาวะโภชนาการต่ำกว่ามาตรฐาน และภาวะโภชนาการเกินมาตรฐาน อธิบายถึงโรคที่เกิดจากการมีภาวะโภชนาการบกพร่อง รวมทั้งเนื้อหาที่ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นเครื่องเตือนภัยล่วงหน้า ต่อปัญหาภาวะโภชนาการบกพร่องที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น และวิธีการป้องกันที่ถูกต้อง

4. การวิจัยและการฝึกอบรมเกี่ยวกับโภชนาการ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยทางด้านโภชนาการที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบแนวคิดวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอาหารและโภชนาการที่มีประสิทธิภาพ และเนื้อหาที่รายงานถึงการฝึกอบรมบุคลากรระดับต่างๆของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ

ปริมาณเนื้อหา หมายถึง ความถี่ในการเสนอเนื้อหา โดยนับจำนวนขึ้นจากเนื้อหาและจำนวนเนื้อที่ของเนื้อหาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันไทยแต่ละชื่อฉบับ โดยวัดเป็นคอลัมน์นิ้ว

รูปแบบของเนื้อหา หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันไทย ในรูปของข่าว คอลัมน์ประจำ คอลัมน์ตอบจดหมาย และบทความ

บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันไทย หมายถึง บทบาทในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการในลักษณะต่าง ๆ 5 ลักษณะ คือ

1. เป็นแหล่งแจ้งข่าว หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ โดยการแจ้งข่าวทั่ว ๆ ไปที่จำเป็น โดยไม่แสดงความคิดเห็นของผู้เสนอข่าว
2. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการประกอบกับการเสนอความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งให้เห็นเหตุผล หรือเสนอแนวทางต่าง ๆ
3. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนยกย่อง หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการที่มีการเสนอความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนยกย่อง
4. เป็นช่องทางสื่อสารกลับ หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเขียน จากบุคคลภายนอก เช่น คอลัมน์ตอบจดหมายจากผู้อ่าน คอลัมน์ตอบปัญหาต่าง ๆ
5. เป็นผู้นำเสนอทักษะและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่จะเสริมสร้างประสบการณ์หรือให้ความรู้เรื่องโภชนาการใหม่ ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาโภชนาการ โดยอาศัย
สื่อหนังสือพิมพ์

1. เป็นแหล่งแจ้งข่าว หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ โดยการแจ้งข่าวทั่ว ๆ ไปที่จำเป็น โดยไม่แสดงความคิดเห็นของผู้เสนอข่าว
2. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการประกอบกับการเสนอความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ชี้ให้เห็นเหตุผล หรือเสนอแนวทางต่าง ๆ
3. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนยกย่อง หมายถึง การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการที่มีการเสนอความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนยกย่อง
4. เป็นช่องทางการสื่อสารกลับ หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเขียน จากบุคคลภายนอก เช่น คอลัมน์ตอบจดหมายจากผู้อ่าน คอลัมน์ตอบปัญหาต่าง ๆ
5. เป็นผู้นำเสนอทักษะและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่จะเสริมสร้างประสบการณ์หรือให้ความรู้เรื่องโภชนาการใหม่ ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาโภชนาการ โดยอาศัย
สื่อหนังสือพิมพ์

2. ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. เป็นประโยชน์ต่อวิชาการด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ